

תשרי התשע"ג

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

דמותו של חנוך

לפרשת בראשית (על פי שיעור של הרב אמנון בזק)

1. בראשית ה', כא-כד:

ויחי חנוך חמש וששים שנה ויולד את מתושלח. ויתהלך חנוך את הא-להים אחרי הולידו את מתושלח שלש מאות שנה ויולד בנים ובנות. ויהי כל ימי חנוך חמש וששים שנה ושלש מאות שנה. ויתהלך חנוך את הא-להים ואיננו כי לקח אתו א-להים

2. פסיקתא דרב כהנא, פרשה כג:

כל השביעיין חביבין... בדורות השביעי חביב: אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך - ויתהלך חנוך את הא-להים' (בראשית ה', כד); באבות השביעי חביב: אברהם, יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם, משה - 'ומשה עלה אל הא-להים' (שמות י"ט, ג)

3. מדרש אגדה בובר, בראשית פרק ה כד:

ואיננו כי לקח אותו א-להים - לפי שהיה צדיק, הקב"ה לקחו מבני אדם ועשה אותו מלאך והוא מטטרון רלב"ג:

והנה לזאת הסיבה לא זכר בו מיתה, וזכרה בשאר האנשים שנזכרו עמו, להורות על ההבדל שהיה בינו וביניהם, כי הוא השלים נפשו והגיע לו שלמותו, ושאר האנשים ההם מתו בלא חמדה.

4. בראשית רבה פרשה כה א:

אמר ר' חמא בר הושעיא: אינו נכתב בתוך טימוסן של צדיקים אלא בתוך טימוסן של רשעים א"ר איבו: חנוך חנף היה, פעמים צדיק פעמים רשע, אמר הקב"ה: עד שהוא בצדקו אסלקנו

5. רש"י:

ויתהלך חנוך - צדיק היה, וקל בדעתו לשוב להרשיע, לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו, והו ששינה הכתוב במיתתו לכתוב: 'ואיננו' בעולם למלאות שנותיו, 'כי לקח אותו' לפני זמנו.

6. בראשית ב', טו:

"ויקח ה' א-להים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה"
7. בראשית ג', ח:

"וישמעו את קול ה' א-להים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' א-להים"
8. בראשית ג', כג:

"וישלחו ה' א-להים מגן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם"
9. פירוש הרש"ר הירש, בראשית ה':

ביקש חנוך להכשיר את עצמו להתהלך עם הא-להים; לשם כך התרחק מן ההמונים - מפחד או מבוז. אולם, התבודדות והתנזרות אינה דרך יהודית. הצדיקים והחסידים שלנו חיו בתוך ההמון, עם ההמון ולמען ההמון; הם ראו את תפקידם להעלות את ההמונים אליהם
10. בראשית רבה פרשה כה א:

אמר ר' איבו: בראש השנה דנו, בשעה שדן כל העולם
11. בראשית ו', ט:

נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את הא-להים התהלך נח
11. רש"י על פי סנהדרין קח ע"ב:

יש מרבותינו דורשים אותו לשבח: כל שכן שאילו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי: לפי דורו היה צדיק, ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.
12. זוהר הקדוש (בראשית סז ע"ב):

מה בין משה לשאר בני עלמא, בשעתא דאמר ליה קודשא בריך הוא למשה ועתה הניחה לי וגו' ואעשה אותך לגוי גדול וגו' (שמות ל"ב, י), מיד אמר משה וכי אשבוק דינהון דישראל בגיני... נח דכיון דאמר ליה קודשא בריך הוא דישיזיב ליה בתיבותא דכתיב ואני הנני מביא את המבול מים וגו', וכתיב ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה ואני הנני מקים את בריתי וגו' ובאת אל התיבה כיון דאמר ליה דישתזיב הוא ובנוי

לא בעא רחמין על עלמא ואתאבידו, ובגין כך אקרון מי המבול על שמיה כמה דאת אמר כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח.

13. יהושע כ"ד, ג:

ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען

14. בראשית י"ז, א:

ויאמר אליו אני א-ל ש-די התהלך לפני והיה תמים

15. בראשית כ"ד, מ:

ויאמר אלי ה' אשר התהלכתי לפניו ישלח מלאכו אתך

16. בראשית מ"ח, טו:

הא-להים אשר התהלכו אבתי לפניו אברהם ויצחק הא-להים הרעה אתי מעודי עד היום הזה

17. בראשית רבה פרשה ל:

את הא-להים התהלך נח – ר' יודה אמר: למלך שהיה לו שני בנים, אחד גדול ואחד קטון, אמר לקטון הלוך עימי ולגדול הלוך לפניי. כך אברהם שהיה כוחו יפה – התהלך לפני; נח שכוחו רע – את הא-להים התהלך נח